

TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI İLE İLGİLİ EĞİTİM FAALİYETLERİMİZ

Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarına kavuşmaları Türk ve Akraba Toplulukları ile Müslüman Toplulukların yeniden yapılanmaları, bu ülkelerle ülkemiz arasında siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerin başlatılmasına neden olmuştur.

Bu ülkelerle yapılan anlaşmalar ve protokoller çerçevesinde sözü edilen Türk Devletlerine ve Topluluklarına eğitim-öğretim alanında ve çeşitli alanlarda hizmet vermekteyiz.

Dili, dini, kültürü, tarihi bir olan 200 milyona yakın Türk Dünyası bağımsız veya yarı bağımsız olarak; bu mozaik yapı içinde özünü bulma, birbirini arama, birbirine ulaşma ve birbirinden güç alma çabası içine girmişlerdir. Türkiye ise, bu insanların umut kaynağıdır. Bir rengin tonlarını ifade eden bu yapı içinde ortak temellerimizden hareketle güçlü beraberlikler oluşturulabilir. Ancak bu oluşum, uzun, titiz ve yoğun bir çaba harcamayı ve büyük fedakarlıklarla, bıkmadan usanmadan çalışmayı gerektirmektedir.

21. yüzyıla yaklaşırken dengeleri kökten bozulan ve yeniden yapılanan bir dünya ile karşı karşıyayız. Tarım ve Sanayi Devrimlerinden sonra üçüncü büyük devrimi yaşıyoruz ki, bu geçmişin değerlerini altüst eden Bilgi Çağı'dır. Bu çağda bilim o kadar hızlı ilerlemektedir ki, insanlara yalnızca o karmaşık bilgiler içerisinde ihtiyacı olanları seçmek ve kullanmak düşmektedir.

Sovyetler Birliği'nin dağılıştından sonra bağımsızlıklarına kavuşan Türk kardeşlerimize sahip çıkmak ve onlara yürüdükleri bu çetin yolda önderlik etmek, bizim en kutsal görevimizdir. Yetmiş yıllık cendereden çıkmış bu kardeşlerimiz için dünyaya uyum sağlamak kolay olmasa gerektir. Avrasya Ortak Pazarı'nın kurulması için siyasi, kültürel, ekonomik birlik çalışmalarını hızlandırılmalı, Türk dünyasının her bir ülkesinde; ortak geçmişimizin müşterek ata ve babalarımızın, asrımızın ilmi-medeni seviyesinin ve 21. yüzyıldaki müşterek kader ve hedeflerimizin farkında olan yeni bir 'İnsan Tipi' inşa etmek temel vazifemiz olmalıdır.

Aramızdaki dil, inanç köprüsünü, tarih bilinci, kültür köprüsünü değerlendirebilmek; köklerimize inerek manevi anlamda bütünleşebilmek, ve geleceğin ileri toplumları arasında yerimizi alabilmek için mutlaka köklerimize inerek, eğitim ve kültürümüzü kaynaştırmakla mümkün olabilecektir. Dini bilgilerden ve vecibelerden koparılmış, inançları sağlam fakat bilgi noksanları bulunan bu kardeşlerimize dini yönden gerekli destek Diyanet İşleri Başkanlığımızca verilmektedir.

Adem UZUN

Ahmet Yesevi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırma Görevlisi

Burada Atatürk'ün şu sözünün ne kadar yerinde olduğunu belirtmekte yarar görüyorum:

"Bugün Sovyetler Birliği, dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün ellerinde sınıksız tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir... Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir, hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprülerini sağlam tutarak. Dil bir köprüdür... inanç bir köprüdür... tarih bir köprüdür..."

"... Köklerimize inmeli ve olayların bölüdüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli..." (M. K. Atatürk)

Ahmet Yesevi Anadolu'yu -Alp erenlerini göndererek- nasıl Türkleştirdi ve İslamlaştırdı ise; biz de ona olan borcumuzu yerine getirmeliyiz. Anadolu'dan Türkistan'a iman, ahlak, aşk, ilim, birlik götürmeliyiz. Ata yurdumuzda yeni dergahlar kurmalıyız. Onlara Ahmet Yesevi'yi, Yunus Emre'yi, Mevlana'yı, Oğuz Han'ı, Farabi'yi, Atatürk'ü anlatmalıyız. Global bir dünya içinde yerini alabilmek için, Türk Dünyası da kendi içinde entegre olmalıdır. Bilgi toplumuna ulaşmamızı sağlayacak oluşum süreci birlik üzerine kuruludur.

Türk toplumunun tarih boyunca en önemli özelliği hareketliliktir. Bu hareketlilik, Türk topluluklarında "töre"nin üstün değer olarak yerleşmesinde etkilidir. Türk boyları sosyal, siyasi ve kültürel yapılarını "töre"ye bağlılıkları sayesinde korumuşlardır. Bu hassasiyet hem kişi, hem toplum, hem de devlet boyutunda mevcuttur. Onun içindir ki; bu bağlılık temel alındığı takdirde dil, din, kültür, tarih birliğinden yararlanarak ; Türk Dünyasının tek bir bütün halinde dünya üzerindeki yerini alması sağlanabilecektir.

Türkiye Cumhuriyeti son yıllarda bu yolda atılması gereken adımları atmış yapılması gereken işleri yapmıştır. Adriyatik'ten Çin Seddi'ne hatta Büyük Okyanusa kadar Türk varlığı bir hayal, bir varsayım değil, varolan bir gerçektir. Ancak bu gücün entegrasyonu çok kolay olmayacaktır. Entegrasyon birçok zorlukla karşılaşacaktır; ancak bilgiyle, bilimle, emekle, sabırla, tahammülle, hoşgörü ve sevgiyle devam edenler için pırıl pırıl sonuçları

olacak bir çalışmalar sürecidir. Globalleşen dünyada entegrasyonunu tamamlamış Türk Dünyası'nın etkinliği daha çok olacaktır.

Öncelikle kültür değerlerimize yönelmeli, köklerimizde buluşmalı, dallarımızı yakınlaştırmalıyız. Ortak kültür ve milli tarih şuurunu Türk Dünyası olarak yakalayabilmemiz için bir eğitim ve kültür birliği seferberliği gerekmektedir. Son zamanlarda ata kültürüne, örf ve adetlere bağlılık, tarihi kahramanlarımıza karşı minnet ve şükran hisleri yavaş yavaş zayıflamaktadır. Şanlı tarihimizin büyük devlet, ilim ve sanat adamlarına karşı kayıtsızlığımız gün geçtikçe artmaktadır. Eğer gelişmiş bir toplum, yani 21. yüzyılın bilgi toplumu olmak istiyorsak öncelikle kendi kültürümüzü, tarihimizi, dinimizi ve dilimizi sahiplenmeliyiz.

İnsanlık yepyeni bir çağa girmiştir. Son yıllarda, bilgi üretiminin olağanüstü boyutlarda artması, bilginin teknolojiye uygulanmasının hızlanması, bilgi depolama ve kullanma konusunda olağanüstü imkanlar sağlayan bilgisayarların gelişmesi ve uygulanması, haberleşme araçlarındaki büyük ilerlemelerle bilginin yaygınlaşma imkanlarının artması, yeni çağın ana unsurları olduğu açıklık kazanmış ve *bilgi çağı* (Bilgi Toplumu) gerçeği ortaya çıkmıştır. Bilgi Toplumu bilgiyi üretebilen, bilgi gelişimini teknik ve teknolojiye adapte edip uyarlayan bir toplum olarak, kendini hızla yenileyemeyenlerin asırlarca gerilerde kaldığı bir hıza kavuşmuştur.

Günümüzde bilgisayarların sağladığı kolaylıklar nedeniyle, hayatın her alanına yoğun olarak girdiği görülmektedir. Bilgisayar destekli öğretim, bilgisayarlı dizgi, bilgisayarlı tasarım, bilgisayarlı üretim, bilgisayarlı tomografi hatta bilgisayarlı müzik ve sanat, hayatımızın birer parçası olmuş vaziyettedir.

Günümüzde insanlık tarihinin en önemli ve en köklü ve de neticeleri itibariyle en etkili dönüşümü yaşanıyor. Bu dönüşüm, dünya dengelerini sarstı ve yeni bir dünya oluşuyor

Bugün, içinde bulunduğumuz bilgi çağının etkisiyle, insanlık tarihinde akıllara durgunluk veren bir teknolojik yenilenme, benzeri görülmemiş ekonomik olanaklar ve şaşırtıcı siyasal gelişmeler ile kültürel yeniden doğuşlar yaşanmaktadır.

Türk Cumhuriyetleri ile Türk Akriba ve Toplulukları arasında Ocak 1992 tarihinde başlayan resmi temasların ardından, karşılıklı anlaşmalarla bu ülkelerden Türkiye'ye öğrenciler getirilmeye başlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu ülke ve topluluklara yönelik çalışmalarından en önemlisi ve

yapılan projelerin en büyüğü oralarda açılan okullar ve Türkiye'ye getirilen öğrencilerdir.

Yani kısaca eğitim politikasıdır. Takdir edileceği gibi en büyük yatırım insana yapılan yatırımdır. Bu tür eğitim çalışmalarıyla öğrenciler, Türkiye Türkçesi'ni ve diğer Türk Cumhuriyetleri'nin dillerini öğrenerek hem Türk Dünyası'na faydalı hizmetlerde bulunacak, hem de dünya ve bölge ülkeleri ile bağımsız ve eşit ilişkiler kurulmasında, özellikle de Türkiye ile kardeşlik köprülerinin oluşturulmasında en büyük görevi yapacaklardır.

Bu bağlamda devlet teşkilatı, bakanlıklar ve ilgili kamu kurumları YÖK, TRT, vb. Türk Dünyası ile ilgili doğan bu yeni duruma uygun olarak yeni birimlerle donatılmış; Dış İşleri Bakanlığı'nda 2 yeni genel müdürlük, 1 başkanlık ve Kültür Bakanlığı'nda 1 genel müdürlük kurulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nda da ayrı bir genel müdürlük kurulmuştur. İlgili bakanlıkların hepsinde özel görevlendirmelerle birer küçük birim teşkil edilmiştir. Bütün bu birimler Türk Dünyası ile ilgili araştırma yapma, planlama ve koordinasyon hizmetlerini yürütmektedir. Bazı Başbakanlık müşavirleri üst seviyede koordinasyonla görevlendirilmişler; çeşitli konularda komiteler ve alt çalışma grupları teşkil edilmiş; araştırma, planlama ve koordinasyon çalışmaları disiplin altına alınmıştır.

Eğitim alanında 1992-1993 Ders Yılında Türk Cumhuriyetlerinden 3000'i orta öğretim; 7000'i Yüksek Öğretim (825 Ön lisans, 4800 Lisans, 1025 Yüksek Lisans, 350 Doktora Öğrencisi)'de olmak üzere toplam 10.000 öğrenci eğitim için ÖSYM tarafından yapılan sınavlarla seçilmiş ve Türkiye'de eğitime davet edilmiştir.

Çok önemli diğer bir eğitim hamlemiz de Kazakistan'ın Türkistan şehrinde Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nin kurulmasıdır. Bir diğeri ise Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te Manas Üniversitesi nin kurulmasıdır. Bu ortak üniversitelerimiz Türk Dünyasının kaynaşmasında hiç kuşkusuz çok büyük misyonlar üstlenmiştir. Ayrıca Özbekistan'da Uluğ Bek, Türkmenistan'da Sultan Sencer, Azerbaycan'da Fuzuli üniversitelerinin kurulması için ön çalışmalar sürdürülmektedir.

Önce Türk Toplulukları hakkında kısaca bilgi vermek ve Avrasya Dünyası'nı tanıtmak istiyorum.

AVRASYA DÜNYASI

Avrasya eskiden Avrupa ve Asya'yı bir kıta olarak kabul etmekten doğan bir tabirdi. Şimdi ise yeni bir anlam kazanmıştır. Merkezinde Türkiye'nin

olduğu bir devletler ve halklar topluluğunun adı olmuştur,

Avrupa'da Bosna Hersek ve Arnavutluk'tan Asya'da Moğolistan'a kadar uzanan dünya Avrasya Dünyasıdır. Merkezinde, Türkiye'nin olduğu devletler ve halklar topluluğunun adı. Asya'da ve Avrupa'da bağımsızlığına kavuşmuş yada kavuşma çabasında olan, yeniden oluşum yaşayan mozaik yapısı arzeden karmaşık ve karışık bir oluşum bölgesidir. Kapsamında Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tataristan, Başkurdistan, Yakutistan, Çuvaşistan, Tuva, Gomo-Altay, Çeçen-İnguş, Karaçay-Çerkes, Kabartay-Balkar, Adıgey, Dağıstan Cumhuriyetleri, Ahıska Türkleri, Kırım Türkleri, Gagavuzlar,... Ayrıca Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya, Romanya, İran, Irak, Suriye, Afganistan, Tacikistan, Macaristan, Moğolistan, Gürcistan,... gibi ülkelerdeki Türklere bu kavramın kapsamına dahil edilmelidir. Tarihimizin ve coğrafyamızın, çağımızın bizim önümüze getirdiği gerçek ve büyük sorumluluğumuz budur. 200 milyona yakın Türk Dünyası...

Şimdi, bağımsız Türk Cumhuriyetleri dışında kalan Türk Toplulukları'nı görelim.

TÜRK TOPLULUKLARI

Tacikistan Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonuna bağlı) 4 milyon nüfusa sahip Tacikistan Cumhuriyeti'nin yüzölçümü 143,100 km², başkenti Duşanbe'dir. Tacikistan'ın %58.8'i Tacik, %22.9'u Özbek, %2.1'i Tatar, %1.3'ü Kırgız Türkü'dür. Tacikistan eski Türkistan'ın bir parçasıdır.

Uygur Türkleri

(Singuang-Uygur Muhtar Bölgesi, Çin Halk Cumhuriyetine bağlı)

Tahmini olarak 8-20 milyon Uygur'un bulunduğu tahmin edilen Singuang-Uygur Muhtar Bölgesinin yüzölçümü 1.710.000 km²'dir.

Kırım Türkleri

(Ukrayna Cumhuriyeti'ne bağlı bir Muhtar Cumhuriyettir.) Sayılarının 500 bin civarında olduğu tahmin edilen Kırım Türkleri 2. Dünya Savaşı'ndan sonra sürgüne tabi tutulmuşlardır.

Gagavuzlar

Nüfusları 200 bin civarında olan bir Ortodoks Türk topluluğudur. Çoğunluğu Moldova Cumhuriyeti'nde bir kısmı da Romanya'da yaşar.

Afganistan Türkleri

Afganistan'da Tahmini 2 milyon Özbek, 1 milyon Türkmen, 100 bin Kırgız ve Kazak, Hazaralar

ise (Farsça konuşan, ancak Türk asıllı olduklarına inanan bir topluluktur) 2 milyondur.

KIRGIZİSTAN'DA AÇILAN ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI (TabloA)

	OKULUN ADI	AÇILIŞ TARİHİ	ÖGR. SAYISI	TÜRK ÖĞRET. M.S.	KIRGIZ ÖĞRET. MEN.S.
01	Bıkkık Erkek Lisesi	1992-1993	225	15	11
02	Bıkkık Kız Lisesi	1992-1993	150	8	9
03	İnsak-Göl Erkek Lisesi	1992-1993	234	14	8
04	Narın Erkek Lisesi	1992-1993	146	10	7
05	Kademçay Şarkiyat Lis.	1992-1993	155	9	7
06	Kızılkaya Ekonomi Lis.	1994-1995	90	7	7
07	Tokmak Ekonomi Lis.	1994-1995	85	8	7
08	Oy Sema Lisesi	1992-1993	310	15	11
09	Oy Teknik Lisesi	1993-1994	134	10	7
10	Celalabat Erkek Lisesi	1993-1994	198	11	11
11	Celalabat Kız Lisesi	1995-1996	44	3	7
	TOPLAM		1773	110	92

İran Türkleri

İran'da Tahmini 10 milyon Azeri, 1 milyon Kaşgay, 600 bin Afşar, 40 bin Kaçar, 250 bin Şahseven, 800 bin Türkmen bulunmaktadır.

Irak Türkleri

Irak Türkleri'nin sayısı 2 milyon civarındadır. Türkiye ve Türklüğe bağlılık duyguları çok yüksektir.

Suriye Türkleri

Suriye'de 200 bine yakın Türk yaşadığı tahmin edilmektedir.

Moğolistan Türkleri

Moğolistan'da 130 bin Kazak Türkü yaşamaktadır.

Bulgaristan Türkleri

Bulgaristan'da halen 1.5 milyon Türk yaşadığı tahmin edilmektedir.

Yunanistan Türkleri

Yunanistan'ın Batı Trakya Bölgesi'nde 150 bin civarında Türk vardır.

Romanya Türkleri

Romanya'da 150 bin civarında Türk vardır. Bu nüfus Anadolu, Tatar ve Gagavuz Türklerinden oluşur.

Makedonya Türkleri

Sayıları 150 bin civarındadır. Türkiye'yi yakından takip eden bir Türk topluluğudur.

Ahıska Türkleri

Gürcistan'ın Ahıska-Mesket bölgesinden 2. Dünya Savaşından sonra sürgüne gönderilmiş bir Türk topluluğudur. Sayılan 200 bin civarındadır.

Türke Yakın Topluluklar (Türkiler)

Boşnaklar, Makedonlar, Pomaklar, Torveç Arnavut, Gürcistan'daki Abazalar ve Acaralar ve diğer Müslüman Gürcüler Çeçen-İnguşlar Türklerle çok yakın bağlantıları olan topluluklardır. Halen Rusya Federasyonu'na tabi olmayan tek federe devlet Çeçen Cumhuriyeti'dir. Nüfusları 1.5 milyon olup %90'ı Çeçen, kalanı Ahıska Türkleri ve Ruslar'dan oluşur.

Türk Cumhuriyetleri ile Türk Akraba ve Topluluklarında MEB ve Özel Kurum ya da Kuruluşlarca Açılan Okullarla Türkiye'ye Gelen Öğrenciler

1995-96 öğretim yılı itibariyle, Türkiye'de bulunan Türk kökenli öğrencilerin toplam sayısı 13152'ye ulaşmıştır. Tablo B'de, bu öğrencilerle ilgili sayısal durum gösterilmektedir.

Türkiye'nin çeşitli illerindeki ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında eğitimlerini sürdüren öğrencilerin, bu büyük projenin hayata geçirildiği günden bu yana varolan bazı problemleri; projenin genel amaçlarını zedeleyen önemli aksaklıklar olarak dikkat çekmektedir. Öğrencilerin karşı karşıya buldukları çeşitli problemler başta eğitim durumlarını etkilediği için, öğrenimleri sırasında çeşitli aksaklıklar çıkmakta ve hatta kimi öğrenciler öğrenimlerini yarıda bırakarak ülkelerine geri dönmek zorunda kalmaktadırlar.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nde açılan okullarımız ve Türkiye'de okuyan Türk kökenli öğrencilerimizin karşılaştığı problemler ve çözüm önerilerini daha sonra değerlendireceğiz. Şimdi Türk Cumhuriyetleri ve burada açılan okullarımız ile

Türkiye'de okuyan öğrencilerin mevcut durumunu görelim:

**TÜRK CUMHURİYETLERİNDE AÇILAN
EĞİTİM ÖĞRETİM KURUMLARIMIZ**
(M.E.B'na bağlı)
(Tablo 1)

Kırgızistan

44 milyon nüfusa sahip Kırgızistan'ın yüzölçümü 198.500 km², başkenti Bişkek'tir.

Ondokuzuncu yüzyıl sonlarında Rus istilasına uğradı. 1917 devriminden sonra başlayan bağımsızlık mücadeleleri 1929 yılına kadar sürdü. 1926 yılında Kırgızistan S.S. Cumhuriyeti kuruldu. Demokratik değerler Orta Asya'da sadece Kırgızistan'da itibar görmüştür. Kırgızistan Cumhuriyeti 31 Ağustos 1991'de bağımsızlığını ilan etti.

Nüfusunun %52.4'ü Kırgız, %21.5'i Rus, %12.9'u Özbek, %2.5'u Ukraynalı, %7'sidediğer etnik gruplardan oluşur.

A. Resmi Okullar:

M.E.B.'nin katkılarıyla 1992-1993 öğretim yılında Bişkek'te 2 Anadolu Lisesi açılmıştır.

1. *Kırgız-Türk İsmail Tarancıoğlu Anadolu Lisesi:*

Bişkek'e 25 km mesafede Taştepe köyünde 1992-1993 öğretim yılında açılmıştır. Öğrenci kapasitesi 120 olup, halen 90 Kırgız öğrencisi vardır. 16 Türk ve 4 Kırgız öğretmenle eğitim yapılmaktadır. Okul yatılıdır. Bina ve yerleşim sorunu vardır. Merkeze nakil için çalışılmaktadır.

2. *Kırgız-Türk Anadolu Kız Meslek Lisesi:* Bişkek'te 1992-1993 öğretim yılında açılmıştır. Öğrenci kapasitesi 150 olup, halen 135

öğrencisi vardır. Öğrencilerin bir kısmı yatılı bir kısmı ise gündüzlüdür. 22 Türk ve 4 Kırgız öğretmeni vardır. Ayrıca bu okulda 60 öğrenciye Türkiye Türkçesi kursları verilmektedir. Kayda değer bir sorunu bulunmamaktadır.

Bu okullarda toplam öğrenci 240 civarında öğrenim görmektedir, Türkiye'den gönderilen müdürlerle birlikte toplam 38 öğretmen görev yapmaktadır. Okullarda Kırgız öğretmenler de görevlidir. (Tablo 3)

B. Özel Okullar;

Kırgızistan'da merkezi Türkiye'de

bulunan Sebat AŞ.'ye ait 11 özel lise bulunmaktadır. Bu okulların kayda değer soranları tespit edilememiştir. (Tablo A) Ayrıca 2 tane de yüksek öğretim kurumu bulunmaktadır. Bu okullarda 1995-1996 yılı itibarıyla 1750 civarında öğrenci paralı orta öğrenim görmektedir. Aynı öğretim yılı itibarıyla öğretmen sayısı ise 114'tür. (Tablo 5)

Ancak Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre; Kırgızistan'da özel kuruluşlarca açılmış olan toplam 10 ortaöğretim ve 1 üniversite bulunmakta; bu okullarda 1294 öğrenci öğrenim görmektedir ve 104 öğretmen görev yapmaktadır. Üniversitedeki öğrenci sayısı 95, öğretim üyesi sayısı ise 6'dır. (Tablo 6)

Ocak 1995 tarihi itibarıyla Kırgızistan yüksek öğrenim kurumlarında 137 Türk öğrenci bulunmaktadır. Bunların öğrencilikleri MEB'ca tanınmıştır.

Birçok üniversite arasında da işbirliği protokolleri imzalanmıştır. Fırat Üniversitesi ile

1. Bakü Türk Anadolu Lisesi
2. Bakü Türkiye Türkçesi Eğt. Öğretim Merkezi
Kırgızistan
1. Türk-Kırgız Anadolu Kız Meslek Lisesi
2. Türk-Kırgız İsmail Tarancıoğlu Anadolu Lisesi
Tacikistan
1. Türk-Türkçesi Eğt. Öğr. M.
Rusya Federasy.
1. Türk-Türkçesi Eğt. Öğr. M.
Türkmenistan
1. Aşgabat Türk Anadolu Lisesi
2. Aşgabat Türk İlkokulu
3. Aşgabat Türkiye Türkç. Eğt. Öğr. Merkezi
4. M. Kemal Atatürk Türk-Türkmenistan Lisesi
Özbekistan
1. Taşkent Özbek-Türk Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
2. Harezmi Özbek-Türk Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
3. Semerkant Özbek-Türk Anadolu Ticaret Lisesi
4. Namangan Özbek-Türk Anadolu Ticaret Lisesi
5. Kaşgaderya Özbek-Türk Anadolu Lisesi
6. Nevai Özbek-Türk Anadolu Lisesi
7. Taşkent Özbek-Türk İlkokulu
8. Andican Özbek-Türk Anadolu Meslek Lisesi
9. Taşkent Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi

Kırgızistan İlimler Akademisi arasında 1992 yılında işbirliği protokolü imzalanmıştır. Ankara Üniversitesi ile Oş Üniversitesi arasında birincisi 1992 yılında dar kapsamlı, ikincisi 1993 yılında daha geniş kapsamlı olmak üzere iki işbirliği protokolü imzalanmıştır. Ayrıca Ankara Üniversitesi ile Kırgız Devlet Beşeri İlimler ve Diller Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi ile Kırgızistan Devlet Üniversitesi arasında işbirliği protokolleri bulunmaktadır.

Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi:

1994 yılında Kırgızistan Eğitim Bakanlığı yetkilileri Kırgızistan'da bir Türk-Kırgız Üniversitesi kurulması arzusunun dile getirmişler, M.E.B. ve YÖK Başkanlığı, Üniversitenin açılması konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir.

YÖK Başkanlığı ile Kırgızistan Öğretim ve Bilim Bakanlığı arasında 20 Mart 1995 tarihinde imzalanan bir niyet protokolü ile Üniversitenin Bişkek'te açılması kararlaştırılmış ve gerekli bina tahsisi de yapılmıştır. Üniversitenin açılmasına ilişkin olarak Türk tarafının hazırladığı anlaşma tasarısı Kırgız tarafına iletilmiş olup yanıt beklenmektedir.

Türkmenistan

4 milyon nüfusa sahip Türkmenistan'ın yüzölçümü 488.000 km², başkenti Aşkabat'tır. 1880 yılında Ruslar tarafından işgal edilen Türkmenistan'da Türkmenlerin Ruslara karşı ayaklanmaları ve 1927'de Cüneyol adlı komutanın yenilmesiyle Sovyet otoritesi yerleşmiştir. Diğer Türk Cumhuriyetlerinde olduğu gibi bu ülkede de eski devrim yöneticileri bağımsızlıktan sonra iktidara talip diğer siyasi grupları bertaraf etmeye ve iktidarlarını tek başlarına sürdürmeye muvaffak olmuşlardır.

Türkmenistan nüfusunun %72 Türkmen, %9.5 Rus, %9'u Özbek, %2.5 Kazak, 5 7'si diğer etnik gruplardan oluşur.

A. Resmi Okullar:

M.E.B.'nce açılmış olan Anadolu Lisesi statüsünde Aşkabat Türk Lisesi, Aşkabat Türk İlkokulu ve M. Kemal Atatürk Türk-Türkmenistan Lisesi'nde toplam 380 öğrenci, Türkiye Türkçesi Eğitim Merkezi de 207 öğrenci ile eğitim öğretimini sürdürmektedir. (*Türkmenistan'da, M. Kemal Atatürk Türk-Türkmenistan Lisesi, 2 okulda 2 Türk sınıfı ve 1 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi olmak üzere 4*) Bu okullarda 28 öğretmen görev yapmaktadır.(Tablo 3)

B.Özel Okullar:

Ayrıca, Başkent Eğitim, Yayın ve Ticaret Merkezi, geçen yıllarda açmış olduğu 8 özel liseye ilaveten bu yıl da Türkmenistan'ın çeşitli yerlerinde 3 yeni Anadolu Lisesi ile 2 teknik okul, 2 üniversite ile birlikte toplam 5 okul açmıştır. Bu liselerdeki öğrenci sayısı 2163'tür. Cumhurbaşkanı Niyazov'un kararıyla açılan şirket ile ortak kurulan Türkmen-Türk Üniversitesi, 25 Aralık 1994 tarihinden itibaren yaklaşık 200 öğrenci ile eğitime başlamıştır. Anılan Üniversitede İdari Bilimler, Eğitim ve Şarkiyat olmak üzere toplam üç fakülte bulunmaktadır. (Tablo 5)

Ancak yine Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerine bakıldığında; Türkmenistan'da özel kurum ve kuruluşlarca açılan okul sayısı 13, öğrenci sayısı 1731, öğretmen 109 olarak görünmektedir. Açılmış olan iki üniversitedeki öğrenci sayısı 128, öğretim üyesi sayısı ise 10 olarak görünmektedir. (Tablo 6)

Eldeki kayıtlara göre, Türkmenistan yüksek öğrenim kurumlarında kendi imkanlarıyla eğitim gören 33 Türk öğrenci bulunmaktadır.

Özbekistan

21.3 milyon nüfusa sahip Özbekistan'ın yüzölçümü 447.000 km², başkenti Taşkent'tir. Karakalpak Muhtar Cumhuriyeti Özbekistan'a bağlıdır.

Özbekistan 1885-1910 yılları arasında Rus nüfuzuna girmiş, ancak ayaklanmalar devam etmiştir. 1920'de Rus orduları Taşkent'e girmişlerdir. 1929 yılında Tacikistan S.S. Cumhuriyetinden ayrılarak Özbekistan S.S. Cumhuriyeti kurulmuştur.

20 Haziran 1990'da egemenliğini, 1 Eylül 1992'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Bağımsızlığın ilk ilan eden ülke olmasına rağmen, demokratikleşme ve reform konusunda çok ciddi mesafeler alındığı söylenemez.

Özbekistan nüfusunun %71.4'ü Özbek, %8.3'u Rus; %4.7 Tacik, %4.1 Kazak, %3.3 Tatar, %8. l'i diğer etnik gruplardan oluşur.

A. Resmi Okullar:

1992 yılında iki ülke M.E.Bakanlıkları arasında imzalanmış olan protokol uyarınca Özbekistan'da M.E.B.'nce kurulan 8 lise eğitim vermektedir. (*Özbekistan 'da, 2 Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 2 Anadolu Lisesi, 2 Anadolu Ticaret Lisesi, 1 Anadolu Endüstri Meslek Lisesi, 1 İlkokul ve 1 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi olmak üzere toplam 9*) Bu liselerde toplam 1178 öğrenci eğitim görmekte, 84 öğretmen görev yapmaktadır. Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi ise 142 öğrenci ile eğitimine devam etmektedir. (Tablo 3)

B. Özel Okullar:

Bunların dışında "Silm" Şirketi tarafından açılan toplam 20 lise, (19 ortaöğretim, 1 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi) dil ve bilgisayar merkezi eğitim vermektedir. Bu okullarda toplam 3195 öğrenci eğitim görmekte, toplam 173 öğretmen görev yapmaktadır. (Tablo 5) Ayrıca iki ülke üniversiteleri arasında çok sayıda işbirliği protokolleri imzalanmıştır.

Yine burada da M.E.B. verilerine baktığımızda özel kurum ve kuruluşların açtığı okulların sayısını 19, öğrenci sayısını 2445, Türkiye Türkçesi Eğitim Merkezi sayısını 1 ve Merkezdeki öğrenci sayısını 148 olarak görmekteyiz. M.E.B. verileri bu okullardaki görevli öğretmen sayısını ise 157 olarak vermektedir. (Tablo 6)

Bunların yanısıra, iki ülke üniversiteleri arasında işbirliği protokolleri imzalanmıştır. Ege Üniversitesi ile Taşkent Devlet Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ile Taşkent Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ile Taşkent Devlet İktisat Üniversitesi, Ege Üniversitesi ile Fergana Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi ile Taşkent Maliye Enstitüsü arasında protokoller imzalanmıştır.

1994 yılı başlarında, Özbek rejim yönetiminin, Özbek rejim muhaliflerinin Türkiye'de eğitim gören Özbek öğrenciler ile temas halinde oldukları ve öğrencilerin rejim aleyhtarı zihniyetle yetiştirilmeleri yolunda çaba sarfettikleri gerekçesiyle ülkemizdeki öğrencileri peyderpey geri çekmeyi düşündüğü yolunda işaretler belirlemiştir.

Diğer taraftan, Özbek yetkililer aldıkları bir karar uyarınca, Özbekistan'da MEB'ca kurulmuş olan liselerde mevcut Türk müdürlerin yanında birer de Özbek müdür atamışlardır. Bu karara göre, Özbek müdürler yönetiminden, Türk müdürler ise eğitim programlarının yürütülmesinden sorumlu olacaklardır.

Rusya Federasyonu'nda Muhtar Cumhuriyetler: Tataristan Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonuna bağlı) 3.5 milyon nüfusa sahip Tataristan'ın yüzölçümü 68.000 km², başkenti Kazan'dır. Tataristan'da nüfusun %48'i Tatar, %44'ü Rus'tur. Tataristan dışında 6 milyon civarında Tatar vardır.

Başkurdistan Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonuna bağlı) 3.3 milyon nüfusa sahip Başkurdistan'ın yüzölçümü 143.600 km², başkenti Ufa'dır. Nüfusun %24.3'ü Başkurt, %40'ü ise Rus, kalanı Tatar, Çuvaş, vs.'dir.

Çuvaşistan Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonuna bağlı) 1.3 milyon nüfusa sahip Çuvaşistan'ın yüzölçümü 18.300 km², başkenti Çeboksarı'dır. Nüfusun %68'i Çuvaşlar, %24.5 Ruslar'dan oluşur.

Yakutistan (Saha Sire) Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonuna bağlı) 1 milyon nüfusa sahip Yakutistan'ın yüzölçümü 3,100.000km², başkenti Yakut'tur. Nüfusun %36.8'i Yakut (Saha), %50'si Rus, 5.4'ü Ukraynalı, kalanı çeşitli kuzey halkları ve Türk topluluklarıdır.

Tuva Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonu) 300 bin nüfusa sahip

TÜRK CUMHURİYETLERİNDE GÖREVLENDİRİLEN İDARECİ ÖĞRETMEN SAYISI

(Tablo 2)

Ülkeler	İdareci	Öğretmen	Türkç	Din Kült	İngil.	Fen Bilg.	Mes. Dersl.	Sınıf Öğrt.	TOP-LAM
Azerbayc	2	11	6	1	4	--	--	--	13
Kırgızist	3	22	11	2	2	2	5	--	25
Özbekist.	15	39	14	2	14	--	--	9	54
Türkmen	1	9	2	1	2	--	--	4	10
Kazakist	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Genel Topl.	21	81	33	6	22	2	5	13	102

Diyaret Vakfınca Görevlendirilen Öğretmen Sayısı =10
Türk Dünyası Araştırmaları Vakfınca Görevlendirilen öğretmen Sayısı
Not: 22.06.1994 Tarihinde tanzim edilmiştir.

Tuva'nın yüzölçümü 170.500km², başkenti Kızıl'dır. Nüfusun %60.5'i Tuva'lı, %36.2'si Rus, kalanı Ukraynalı ve çeşitli Türk gruplarıdır. Dini Eski Türk dini ve Budizm'dir.

Gorno-Altay Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonuna bağlı) 180 bin nüfusa sahip Gorno-Altay'ın yüzölçümü 92.600 km², başkenti Gomo-Altay'dır. Nüfusun %29.2'si Altaylı, %5'i Kazak, %63.2'si Rus'tur.

Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti

Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonuna bağlı) 400 bin nüfusa sahip Karaçay-Çerkes Cumhuriyetinin yüzölçümü 14.100 km², başkenti Çerkeski'dir. Nüfusun %37.5'i Karaçay, %10'u Çerkes, %40'ı Rus'tur.

Kabartay-Balkar Cumhuriyeti

(Rusya Federasyonuna bağlı) 700 bin nüfusa sahip Kabartay-Balkar Cumhuriyetinin yüzölçümü 12.500 km², başkenti Nalçik'tir. Kabartaylar çoğunlukta olup, Balkarlar nüfusun %10'unu teşkil ederler. Kabartaylar ve Karaçaylar Türk dilli Kıpçaklardır.

1995-1996 ÖĞRETİM YILI İTİBARIYLA M.E.B. BAKANLIĞINA BAĞLI OLARAK TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE TÜRK VE AKRABA TOPLULUKLARINDA AÇILAN OKULLARLA TÜRKİYE TÜRKÇESİ EĞİTİM ÖĞRETİM MERKEZLERİNİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE KURSIYERLERİN SAYISAL DAĞILIMI

Tablo 3

ÜLKE ADI	OKUL SAYISI	ÖGR. SAYISI	Türkiye Türkç. Eğ.Ögr. Mer.Say	Türk Türk Eğ.Ögr.M Kursiyer Sayısı	Görevli Öğretm. Sayısı
AZERBAYCAN	1	220	1	35	26
KAZAKISTAN	--	--	--	--	2*
KIRGIZISTAN	2	223	--	--	38
ÖZBEKISTAN	8	1178	1	142	84
TÜRKMENST.	3	380	1	207	28
TACİKISTAN	--	--	1	52	2
ROMANYA	--	--	--	--	2**
RUSYA FED.(Çuvaşist.)	--	--	1	--	2***
GENEL TOPLAM	14	2001	5	436	184

- * Kazakistan'daki Üniversitelerde Türkçe öğretiminde görevli.
 ** M.E.B.'nin ve Türkiye Diyanet Vakfı işbirliği ile açılan, İlahiyat ve Pedagoji lisesinde görevli.
 *** Kabartay-Balkar'da Türk çocuklarının eğitiminde görevli.
 Not: 21 Kasım 1995 Tarihi itibarıyla

Dağıstan Cumhuriyeti

Rusya Federasyonuna bağlı) 1.800 bin nüfusa sahip Dağıstan Cumhuriyeti'nin yüzölçümü 50.300 km², başkenti Mahaçkala'dır. Dağıstan Cumhuriyetinde 30'dan fazla halk grubu yaşar. (Avarlar, Lezgiler, Dargiler vb.) Bunlardan 120.000 civarında Kumuklar, Nogaylar ve Azeriler Türkçe konuşan topluluklardır.

(Çuvaşistan)

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 1 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi bulunmakta ve burada Kabartay-Balkar'da Türk çocuklarının eğitimiyle görevli 2 öğretmen görev yapmaktadır. (Tablo 3)

Rusya'da kendi hesabına yüksek tahsil yapan 1000 dolayında öğrenci öğrenim görmektedir. Bunun dışında Rusya'da 20 dolayında özel Türk Lisesi faaliyet göstermektedir.

Rusya Federasyonu'nda (Yakutistan, Tuva Hakas, Başkurdistan, Çuvaşistan) özel kurum ve kuruluşlarca açılmış toplam 9 (8 orta öğretim-1 yüksek öğretim) okul bulunmaktadır. Tataristan'da da 9 orta öğretim, 2 yükseköğretim olmak üzere 11 okul vardır. (Tablo 5)

M.E.B. verilerine göre; Rusya Federasyonu'nda 4 özel kurum ve kuruluşlarca açılmış toplam 8 okul vardır ve bunların dağılımı şöyledir: Başkurdistan'da 4 okuldaki öğrenci sayısı 205, öğretmen sayısı ise 28'dir. Buryat'ta bulunan tek okulda 5 öğretmen görevli ve 101 öğrenci ile eğitim öğretim devam etmektedir. Çuvaşistan ve Hakas'ta da 1'er okul bulunmakta, öğrenci ve öğretmen sayıları sırasıyla, 95 öğrenci, 11 öğretmen Çuvaşistan'da; 17 öğrenci ve 3 öğretmen Hakas'ta bulunmaktadır. Çuvaşistan'da bulunan Türkiye Türkçesi Eğitim Merkezi'nde ise 66 öğrenci vardır.

M.E.B. verilerinde yine yukarıdaki rakamlardan farklı olarak Tataristan'da 11 değil, 9 okul görünmekte ve bu okullarda 826 öğrencinin eğitim gördüğü kayıtlardan anlaşılmaktadır. Görevli öğretmen sayısı ise 58'dir. Burada bulunan 2 Kurs Merkezinde 92 kursiyer eğitim görmektedir. Tuva ve Yakutistan'da da 1'er okul vardır. Tuva'da görevli öğretmen sayısı 5'tir. Burada 77 öğrenci ile eğitim

devam etmektedir. Yakutistan'da ise 5 öğretmen 113 öğrenciyi eğitim vermektedir(Tablo 6).

Tacikistan

1 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi'nin dışında M.E.B.'na bağlı okul yoktur. Özel kurum ve kuruluşlarca Tacikistan'ın Tursunzade, Korgantepe, Gulab kentlerinde birer ve Duşanbe'de biri Ekonomi Lisesi olmak üzere iki, toplam 5 Türk Lisesi açılmıştır. (Tacikistan-Şelale A.Ş. tarafından) Bu okullarda özel sınavla öğrenci kaydedilmekte olup tedrisat Türkçe, İngilizce, Rusça ve Tacikçe olarak sürdürülmektedir. Bu okullarda toplam 522 öğrenci öğrenim görmekte, 43 Türk öğretmen ve 26 Tacik öğretmen görev yapmaktadır. (Tablo 6) Tacikistan'da halen 15 yurttaşımız üniversite eğitimi görmekte olup, bu öğrencilerimizin özel öğrencilikleri MEB'ca tanınmıştır.

Kırım Tatarları:

Bahçesaray Tamkırı köyünde açılmış özel Türk Lisesinde 100 dolayında öğrenci öğrenim görmektedir. Ayrıca Kırım'da Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 10 Din Görevlimiz bulunmaktadır.

Azerbaycan

1995-1996 ÖĞRETİM YILI İTİBARIYLA TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE TÜRK VE AKRABA TOPLULUKLARINDA VAKIF VE KAMU YARARINA ÇALIŞAN KURULUŞLARCA GÖREVLENDİRİLEN VE M.E.B. BAKANLIĞINCA MAAŞLI İZİNLI SAYILAN ÖĞRETMENLERİN SAYISAL DAĞILIMI

(Tablo 4)

SIRA NO	VAKIF VE KURULUŞUN ADI	GÖREVLENDİRİLEN ÖĞRETMEN
1	TÜRKİYE DİYANET VAKFI	11
2	TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI	19
3	HOCA AHMET YESEVİ ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK ÜNİVERSİTESİ	7
4	TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KALKINMA AJANSI	2
	GENEL TOPLAM	39

Not: 21 Kasım 1995 tarihi itibarıyla

7 milyon nüfusa sahip Azerbaycan'ın yüzölçümü 86.600 km², başkenti Bakü'dür.

Nahçıvan Cumhuriyeti Azerbaycan'a bağlıdır. Azerbaycan 19.yy'da Rus işgaline uğramış, 28 Mayıs 1918'de bağımsızlığını ilan etmiş, 28 Nisan 1920'de Ruslar tarafından tekrar işgal edilmiştir. 30 Eylül 1991 tarihinde Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla yeniden bağımsızlığını ilan etmiştir. 23.1993'ten bu yana Birleşmiş Milletler üyesidir. Dağlık Karabağ'da cereyan eden iç savaş siyasi istikrarsızlık, demokrasi ve liberal ekonomiye geçme potansiyeli diğer Orta Asya Cumhuriyetlerinden daha yüksek olmasına rağmen, bu oluşuma izin vermemektedir. Azerbaycan halkının %82.7'si Azeri Türkü, %5.6 Rus, %5.6 Ermeni, %6.2 Diğer etnik gruplardan (Taliş, Tat, Lezgi, Kürt, vs...) oluşur.

Azerbaycan, Türkiye ile en çok benzerliklere sahip Türk cumhuriyetidir.

Azerbaycan'da binası Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından eğitim öğretime açılmak üzere hazırlanan, 1 Türk Anadolu Lisesi ve 1 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi ile birlikte Türk Devletlerindeki M.E.B.'na bağlı okullarımızın sayısı 14'e, Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezleri'nin sayısı da 5'e ulaşmıştır. (Tablo 1)

Söz konusu okullarımızda, 21 idareci ve 81 öğretmen olmak üzere, toplam 102 öğretmen görev yapmaktadır. (Tablo 2)

Azerbaycan'daki Bakü Türk-Anadolu Lisesi'nde 26 görevli öğretmen, 220 öğrenci; Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi'nde de 35 öğrenci vardır. (Tablo 3)

Azerbaycan'da özel kuruluşlarca açılan okul sayısı 12 orta öğretim, 3 yüksek öğretim olmak üzere 15'tir. (Tablo 5) M.E.B. verilerinde de bu ülkede o-kul sayısı aynı görünmekte, 12 orta öğretim kurumunda öğrenci sayısı 1414, 3 üniversitedeki öğrenci sayısı da 805 olarak belirtilmiştir. Okullarda 134 öğretmen ve 18 öğretim üyesi bulunmaktadır. (Tablo 6)

Kazakistan

17 milyon nüfusa sahip Kazakistan'ın yüzölçümü 2.717.000 km², başkenti Almatı'dır. Nüfus yapısı %39.7 Kazak Türkü, %37.8 Rus, %5.8 Alman, %5.4 Ukraynalı, %2 Özbek, %2 Tatar, %11.3'ü diğer topluluklardan oluşur.

Rus istilasını 18.yy'ın ortalarında başladı. Kazak S.S. Cumhuriyeti 1919'da kuruldu. Kazakistan 25 Ekim 1990 günü

egemenliğini, 16 Kasım 1991'de de bağımsızlığını kazanmıştır.

Özel Okullar:

M.E.B.'nce açılan ilk, orta veya yüksek öğretim kurumu bulunmamaktadır. Kazakistan Eğitim Bakanlığı ile imzalanan Mutabakat zaptı gereğince Türkiye tarafından Kazakistan'da 4 okul açılması karar altına alınmış olmasına rağmen, Kazakistan Hükümeti yer göstermediğinden bu okullar açılmamıştır. Mutabakat zaptına göre, program ve kitapları Kazakistan tarafı belirleyecek, binayı da Kazakistan tarafı temin edecek, donanım ve diğer giderler ise Türkiye tarafından karşılanacaktır. Kazak Eğitim Bakanı Jurinov, öncelikle Almatı ve Çimkent'te uygun iki binayı kısa sürede tahsis etmeye çalışacağını belirtmiştir. Halen sözkonusu Mutabakat zaptı uyarınca Almatı Büyükelçiliğimiz Eğitim Müşavirliği emrinde iki öğretmen okutman olarak görevlendirilmiştir.

Mutabakat zaptı uyarınca açılması öngörülen Türkiye Türkçesi Eğitim Merkezi için Kazakistan tarafı yer temnin etmiş olup, binada gerekli tadilat ve donanım çalışmaları yapılmaktadır.

Kazakistan'da kendi imkanlarıyla yüksek öğrenim gören 500 civarında öğrencimiz bulunmaktadır. Bunlara ilaveten kayıt dışında kalan 20 civarında öğrenci de bulunmaktadır. Ayrıca Kazakistan Hükümeti'nden burslu olarak halen 7 öğrencimiz öğrenimlerini sürdürmektedir.

Bir Türk özel kuruluşunca (Şelale A.Ş.) Kazakistan'da açılmış bulunan 28 lise ile Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından açılan 3 lise ve 2 üniversitede birer Türk dili bölümü faaliyet göstermektedir. Bu okullarda görevli Türk öğretmen sayısı 328 ve toplam öğrenci sayısı 3748'dir. (Tablo 6)

Ahmet Yesevi Üniversitesi

Türkiye Cumhuriyeti ile Kazakistan

Cumhuriyeti arasında 31 Ekim 1992 tarihinde Ankara'da imzalanan T.C. Hükümeti ile K.C. Hükümeti arasında *Türkistan şehrinde Uluslararası Hoca Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi Kurulmasına Dair Anlaşma*" TBMM

TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE TÜRK VE AKRABA TOPLULUKLARINDA ŞİRKETLER VE VAKIFLAR TARAFINDAN AÇILAN OKULLAR VE TÜRKİYE TÜRKÇESİ EĞİTİM ÖĞRETİM MERKEZLERİ:
(Tablo 5)

Moğolistan (4 Ortaöğretim)	4
Rusya Federasyonu Yakutistan, Tuva, Hakas, Başkurdistan, Çuvaşistan (8 orta öğretim- 1 yüksek öğretim)	9
Tataristan (9 orta öğretim- 2 yüksek öğretim)	11
Romanya (3 orta öğretim)	3
Moldova (2 orta öğretim)	2
Arnavutluk (1 ilköğretim- 1 orta öğretim)	2
Ukrayna (Kırım-1) (3 orta öğretim)	2
Pakistan (orta öğretim)	1
Fas (orta öğretim)	1
Kuzey Irak (orta öğretim)	1
Azerbaycan (12 orta öğretim- 3 yüksek öğretim)	15
Kırgızistan (10 orta öğretim- 2 yüksek öğretim)	12
Özbekistan (19 orta öğretim- 1 Merkez)	20
Türkmenistan (13 orta öğretim- 2 yüksek öğretim)	15
Tacikistan (5 orta öğretim)	5
Kazakistan (31 orta öğretim-2 yüksek öğretim)	33
Bulgaristan (3 orta öğretim- 1 yüksek öğretim)	4

tarafından onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Ahmet Yesevi Üniversitesi 6 Haziran 1991 yılında kurulmuştur. Uluslararası üniversite olması 1 Mayıs 1992 yılında Sayın Süleyman Demirel'in Tür-

TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE TÜRK VE AKRABA TOPLULUKLARINDA VAKIF VE KAMU YARARINA ÇALIŞAN KURUMLARCA AÇILAN ÖZEL OKULLARLA KURS MERKEZLERİNİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE KURSIYERLERİN SAYISAL DAĞILIMI

ÜLKE ADI	OKL. SAY.	ÖÖR. SAY.	KURS MERK. SAY.	KURSM. KURSIY. SAYISI	ÖÖRT. SAY.	UNIV. SAY.	UNIV. ÖÖR. SAY.	ÖÖRT/D. YESİ SAY.
AZERBAYC.	12	1414			134	3	805	18
KAZAKİST.	31	3748	1	60	328	2		
KIRGIZİST.	10	1294	1	52	104	1	95	6
ÖZBEKİST.	19	2445	1	148	157	--	--	--
TACİKİSTAN	5	522	--	--	69	--	--	--
TÜRKMENS.	13	1731	--	--	109	2	128	10
ARNAVUTL.	2	482	--	--	20	--	--	--
BULGARİST.	3	--	--	--	4	1	--	--
FAS	1	--	--	--	4	--	--	--
KIRIM	1	106	--	--	14	--	--	--
KUZEYİRAK	1	64	--	--	5	--	--	--
MOĞOLİST.	3	133	--	--	12	1	--	--
MOLDOVA	2	140	--	--	16	--	--	--
PAKİSTAN	1	100	--	--	10	--	--	--
ROMANYA	3	274	--	--	18	--	--	--
UKRAYNA	1	45	--	--	10	--	--	--
R.Fed.Başkurt	4	205	--	--	28	--	--	--
BURYAT	1	101	--	--	5	--	--	--
ÇUVAŞİST.	1	95	1	66	11	--	--	--
HAKAS	1	17	--	--	3	--	--	--
TATARİST.	9	826	2	92	58	--	--	--
TUVA	1	77	--	--	5	--	--	--
YAKUTİST.	1	113	--	--	5	--	--	--
GENEL TOPLAM	126	1319	6	418	1112	10	1028	34

**21 Kasım 1995 tarihi itibarıyla

kiye başbakanı olarak Kazakistan'a yaptığı gezide kararlaştırılmıştır. 26 Nisan 1993'te Üniversite tüzüğü ile ilgili Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. 4 Mayıs 1993'te tüzüğün TBMM'ce kabulünden sonra, Cumhurbaşkanlığınca Mütevelli Heyet Başkanı atanmıştır. 5 Kasım 1993'te Mütevelli Heyet Üyelerinin Bakanlar Kurulu kararıyla tayinine karar verilmiştir.

Üniversitenin Yeni Kalecik (Kampus) inşaatı için Kazakistan Cumhuriyeti, Türkistan şehrinde 1.593 hektar arazinin tahsisini yapmış ve inşaat hızla devam etmektedir. Eylül 1996'da 1300 yataklı yatakhane hizmete açılacaktır. Yatakhane Türkistan kentinin de ihtiyacını karşılayacak şekilde otel olarak planlanmıştır.

Üniversitenin Kurumlaşması

- Lisansüstü eğitim ve asistanlık yönetmeliği,
 - Akademik ve idari personel atama ve ücret yönetmeliği,
 - Mütevelli Heyetin çalışma usul ve esasları yönetmeliği,
 - Harcırah yönetmeliği,
 - Mali denetim yönetmeliği,
 - İhale yönetmeliği,
- şeklinde kurumlaşmıştır.

Teşkilatlanması

Ahmet Yesevi Üniversitesi; dördü Türkistan şehrinde, ikisi Kentav şehrinde, yedisi Çimkent şehrinde olmak üzere toplam onüç fakülte ve biri Türkistan'da, dördü Kentav'da ve ikisi Tülkübas şehrinde olmak üzere dört yüksek okuldan meydana gelmektedir. Ayrıca Ankara'da Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Almatı'da Fen Bilimleri Enstitüsü bulunmaktadır.

Türkistan şehrindeki fakülte ve yüksekokullar

- İktisat Fakültesi
- Şarkiyat Fakültesi
- Hukuk Fakültesi
- Tarih-Filoloji Fakültesi

Kentav şehrindeki fakülteler

- Tıp Fakültesi
- Ekoloji Fakültesi

Çimkent şehrin fakülteler (Pedagoji Enstitüsü)

- Matematik Fakültesi Kimya
- Biyoloji Fakültesi Tarih
- Fakültesi Pedagoji Fakültesi
- Mühendislik Eğitim Fakültesi
- Güzel Sanatlar Fakültesi

Tülkübas'daki yüksekokullar

- Yukarı Zirai İşletme ve Turizm Koleji
- Tümen Kolej

Almatı'daki Enstitü

- Fen Bilimleri Enstitüsü

Ankara'daki Enstitü

- Sosyal Bilimler Enstitüsü

Üniversitenin öğretim görevlisi

kadrosu

- Profesör 60 kişi
- Doçent 97 kişi
- Yrd. Doç. 46 kişi
- Asistan-okutman 712 kişi
- Toplam 915 kişi

Üniversiteye Türkiye'nin Katkısı

- 1993 yılı bütçe kanunu ile 10 milyar lira,
- 1994 yılı bütçe kanunu ile 130 milyar lira,
- 1995 yılı bütçe kanunu ile 400 milyar lira ödenek verilmiştir.

1993 yılı mali katkıları Milli Eğitim Bakanlığınca tahsis edilerek teknolojik eğitim malzemeleri satın alınmış ve 1994 yılı Mayıs ayında Mütevelli Heyet Başkanlığı tarafından sevki gerçekleştirilmiştir. 1994 ve 1995 yılı ödenekleri de Mütevelli Heyet Başkanlığı tarafından tahsil edilerek Üniversite bütçesine uygun olarak kullanılmıştır. Bunun dışında toplam 149 adet bilgisayar, satın alma ve bağış yolu ile temin edilmiş bulunan toplam 560 koli kitap gönderilmiştir. Bu temel eğitim malzemeleri yanında fotokopi makinalarından video kameralara, soğuk mühürden spor malzemelerine, Türkiye ve Kazakistan bayraklarından üniversite rozetlerine, çok özellikli copy printerlerden elektronik yazı makinalarına, optik scannerlerden tepegözlere, fotokopi kağıtlarından muhtelif kırtasiye malzemelerine, diploma baskılarından test cevap anahtarları baskılarına kadar isimleri ve miktarları buraya yazılamayacak kadar muhtelif malzeme rektörlük talebi ile Türkiye'den temin edilip Üniversiteye gönderilmiştir.

Türkiye'den, üniversitenin bilgi işlem merkezini geliştirmek, bilgisayar kullanımını yaygınlaştırmak, bilgisayarların yararlı kullanımını sağlamak ve internet sisteminin kurulması için çalışmalar yapmak üzere bilgisayar konusunda 12 eseri bulunan Uzman Doktor Yalçın Özkan üniversiteye gönderilmiştir. Bunun dışında iki profesör, bir doçent ve yirmidört asistan-okutman bilgisayar eğitimi için gönderilmiştir.

Öğretim dili Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesidir. Üniversitede, İngilizce, Rusça, her sınıfta Türkiye Türkçesi, Türkiye Tarihi, Kazakistan Türkçesi, Kazakistan Tarihi ve Ahmet Yesevi'yi tanıtmaya dersleri verilmektedir.

Üniversite'ye bağlı Hukuk, Ekonomi, Şarkiyat-İlahiyat, Dil-Tarih,Tıp, Ekoloji, Pedagoji fakülteleri faaliyete geçmiş ve toplam 915 Öğretim Görevlisi, 7250 öğrenci ile eğitim öğretimini sürdürmektedir. (60 Profesör, 97 Doçent, 46 Yrd. Doç., 712 Asistan-Okutman). Üniversite'ye Türkiye'den 27 öğretim görevlisi gönderilmiştir. (2 Profesör, 1 Doçent, 24 Asistan- Okutman). Üniversitemizin İnternet ve Bilgi İşlem Merkezi de bulunmaktadır. Halen Üniversitemizde Türkiye'den gönderilen 149 adet bilgisayar vardır. Bilgisayarların en yüksek kapasiteyle kullanılması için sürekli hizmet içi eğitim yapılmaktadır.

Ahmet Yesevi Üniversitesi bölgeye TV yayını yapmak için hazırlıklarını tamamlamıştır. 1996 yılı içinde bu konu gerçekleşecektir. Eğitim kadrosunun Türk Dünyası'ndan gelmesi ve Üniversite'nin Türk Dünyası'nın ortak bir üniversitesi olarak örgütlenmesi öngörülmektedir. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Dünyası'nın manevi önderliğini üstlenme ve Türk Dünyası'nı bilgi topluma ulaştırma yolundadır.

1994-1995 yılında faaliyete başlayan üniversiteye ilk yıl ülkemizden çeşitli dallarda 100 öğrenci kontenjanı tanınmıştır. Bu kontenjanın 50'si kullanılmıştır. Türkiye'den gönderilen 165 öğrenci çeşitli bölümlerde okumaktadır. Üniversitenin toplam 60 milyon dolarlık kampus inşaatının 10 milyon dolarlık bölümünün temeli Sayın Cumhurbaşkanımızın Kazakistan'a ziyareti sırasında atılmıştır.

Ayrıca T.C. ve K.C. üniversiteleri arasında protokoller imzalanmıştır. Ankara Üniversitesi 1991 yılında Kazakistan Abay Kazak Devlet Pedagoji Üniversitesi ile, 1992 yılında Orta Asya Araştırmaları Cemiyeti ile, 1993 yılında Al-Farabi Devlet Üniversitesi ve Almatı Pedagoji Yabancı Diller Üniversitesi ile işbirliği protokolleri imzalamıştır.

Üniversitemizde ortak Türklük bilinci, Türkiye'ye karşı sevgi ve köklere bağlılık konusunda öğrencileri bilinçli hale getirmek üzere şu dersler verilmektedir:

Türkiye Türkçesi

Bütün fakültelerde birinci sınıf, hazırlık sınıfı olarak değerlendirilmekte ve bir sömestri sadece Türkiye Türkçesi öğretilmektedir. Türkiye

Türkçesi'nin daha kolay öğretilmesi amacıyla bir kitap hazırlanmış ve üniversiteye gönderilmiştir. Halen Türkiye'den görevlendirilen on Türkçe öğretmeni ile Üniversitemizin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunlarından Türkiye'de yapılan kurslarla da yetiştirilerek görevlendirilmiş beş öğretmen olmak üzere toplam onbeş öğretmen Türkiye Türkçesi dersi vermektedir.

Ahmet Yesevi Tanı

Bütün fakültelerde; İslam dinini Ahmet Yesevi Hazretleri ve takipçilerinin hizmetlerini anlatan bu ders okutulmaktadır. Burada hoşgörü ve sevgi esaslarına dayalı Türk Müslümanlığı anlatılmaktadır. Halen Türkiye'den görevlendirilmiş altı öğretmen bu dersi okutmaktadır.

Tarih dersi

Ana hatlarıyla Türk tarihinin anlatıldığı tarih dersi ile ortak tarih bilinci geliştirmeye çalışılmaktadır. Türkiye'den gönderilmiş olan üç öğretmen bu dersi vermektedir. Üniversitemizde Türkiye'den gönderilmiş olan 149 adet bilgisayar bulunmakta, bilgisayarların kullanım kapasitesinin artırılması için de sürekli hizmet içi eğitim yapılmaktadır. Üniversitemizi bütün Türk Dünyası'nın Bilgisayar Eğitim Merkezi haline getirmek hedefi yolunda çalışılmaktadır. İnternete de bağlanmış olan üniversitemizin, bölgeye TV yayını yapması için hazırlıklar tamamlanmış, bu yıl içerisinde bu konu gerçekleştirilecektir.

Yukarıda da değinildiği üzere M.E.B. tarafından açılan okulların sayısı 2 ilköğretim, 12 ortaöğretim ve 5 Türkçe öğretim Merkezi olmak üzere 19'a ulaştı. Bu 14 okulda toplam 2001 öğrenci eğitim öğretimini sürdürmekte, 5 Türkiye Türkçesi Eğitim Merkezinde ise 436 öğrenci eğitim görmektedir. Okul ve Merkezlerdeki öğretmen sayısı da 184'tür. (Tablo 3)

Şirket ve Vakıflar tarafından açılan okul sayısı ise 1 ilköğretim, 126 ortaöğretim, 13 Yükseköğretim ve 1 Türkçe Öğretim Merkezi (Merkez) olmak üzere *141 oldu*. (Tablo 5)

Okul açılan ülkeler arasında *Kazakistan 33 okul ile birinci sırada* yer alırken, 20 okul ile *Özbekistan ikinci*, 15'er okulla da *Azerbaycan ve Tataristan üçüncü sırada* bulunuyor.

Türk Cumhuriyetlerinde Açılan Okullarla ilgili Karşılaşılan Bazı Problemler ve Çözüm Önerileri

Problem 1. *Türk Cumhuriyetlerinde açılmış olan okullarımızın donatım, eğitim araç-gereç, personel, büro malzemeleri, ders kitapları, öğretim programları ile ödenekleri ve okulların onarımları ile ilgili giderlerinin temininde problemlerle karşılaşılması.*

Çözüm 1. Türk Cumhuriyetlerindeki okullarımızın donatılmasında ve eğitim araç-gereçlerinin temininde, mesafenin uzak oluşu ve karayolu güvenliğinin olmayışı nedeniyle büyük güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu okulların sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasında zaruret vardır. Bu okullarımızın örnek bir eğitim öğretim yapabilmesi için genel bütçeden, TİKA'dan, Fon'dan temin edilecek ödeneklerle, mümkün olan personel, araç-gereç, donatım, büro malzemeleri, ders kitapları, öğretim programları ile ödenekleri ve okulların onarımları ile ilgili ihtiyaçlarının mahallen teminine imkan sağlanmalıdır. Mahallen temini mümkün olmayanların da gönderme işlerinde bürokratik engeller kaldırılmalı ve bu eşyaların ücretsiz gönderilmesi sağlanmalıdır.

Türk Cumhuriyetlerindeki okullarımızın öğrenci kapasitesi önceden belirlenmeli ve yapılacak teklif gereğince kitaplar MEB Yayınlar Dairesi'nce gönderilmelidir. Bu okulların bağlı oldukları Genel Müdürlüklerin, okulları bizzat yerinde görerek ihtiyaçlarını belirlemeleri uygun olacaktır.

Problem 2. *Yurt dışında görevli öğretmenlerimiz için tesbit edilen 500 ABD doları maaşın yetersiz olması.*

Çözüm 2. Türk Cumhuriyetlerinde görevlendirilen öğretmen ve idarecilere ayda 500 ABD Doları ödenmektedir. Bu miktarın her yıl yeniden tesbit edileceği protokolle belirlenmiştir. 1994 mali yılı için öğretmenlere 1300, İdarecilere 1500 ABD Doları ödenmesi yolunda (Bu ülkelerdeki hızlı enflasyon ve para birimi değişiklikleri nedeniyle) M.E.Bakanlığı'nca Maliye Bakanlığı'na bir teklif sunulmuştur. Hizmetin verimli bir şekilde yürütülebilmesi için bu teklifin gerçekleştirilmesi çok yerinde olacaktır. Türk Cumhuriyetleri'nde açılan okullarımızda, görev yapacak öğretmenlerimiz ise Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca hazırlanan yönergeye uygun olarak seçilmelidir.

Avrupa'da görevlendirilen öğretmenlerimiz ayda ortalama 1400 Dolar civarında ücret alırken, Türk Cumhuriyetleri'nde görevlendirdiğimiz öğretmenlere, birinci yıl ayda 500 Dolar, bu yıl ise 650 Dolar olarak yapılan ödeme Tasarruf Tedbirlerinden önce de, genellikle üç ayda bir yapılmaktadır. Bu farklı uygulama öğretmenler

arasında sıkıntılara sebep olmakta ve bu okullarımızın öğretmen ihtiyacı karşılanamamaktadır. Oysa ki, Rusya Federasyonu ile Türk Cumhuriyetleri'nde görev yapan Dışişleri Bakanlığı mensuplarından 8. dereceden bir idari memura ayda 2328, sözleşmeli olarak çalışan sekretere 1450, şoför, aşçı ve hizmetçiye ise 1200 Dolar ücret ödenmektedir. Bu farklı uygulama ciddi boyutlarda bir huzursuzluğa sebep olmaktadır.

Bu büyük projenin başarıya ulaşabilmesi, öğretmen teminindeki güçlüklerin ortadan kaldırılması, gönderilen öğretmenlerin ülkemize geri dönmeleri ve okullarımızın kapanmasının engellenmesi için, Maliye Bakanlığı'nın bu öğretmenlere 1300, yöneticilere 1500 Dolar ödenmesi yolundaki MEB'nin talebine olumlu bakması veya bu ülkelere gönderilen öğretmenlerin de "Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu" marifetiyle seçilerek ücretlerinin buna göre ödenmesi uygun olacaktır.

Problem 3. *Türk Cumhuriyetlerinde görevli öğretmenlerimizin ev bulmakta zorluk çekmeleri.*

Çözüm 3. Türk Cumhuriyetleri'nde görevlendirilen öğretmenlerimiz ev bulmakta büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Görevli öğretmenlerimize ev temini hususunda mahalli makamların yardımcı olmaları için, ilgili ülkelerin Büyükelçiliklerine bu konuda bir yazı yazılması, bu soruna çözüm getirebilir.

Problem 4. *Türk Cumhuriyetlerinde okul açarken gerekli ön inceleme ve değerlendirmenin ciddi boyutlarda yapılmadığı kanaatini taşıyoruz. Ayrıca, bu devletlerde yabancı dilde eğitim yapan Anadolu Liselerinin açılması, bu projenin amacına ters düşmektedir.*

Çözüm 4. Türk Cumhuriyetleri'nde açılan okullarımızın, personel, araç-gereç, donanım, büro malzemeleri, ders kitapları, öğretim programları ile ödenekleri ve okulların onarımları ile ilgili ihtiyaçları mevcut iken yeni okullar açma yerine Türk Dünyası arasında, köprü olacak olan güzel dilimizi öğretmek için Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezlerinin, bu devletlerde yaygınlaştırılması, zaruri durumlarda ise ciddi bir incelemeden sonra, büyük kent merkezlerinde, Anadolu Liseleri yerine Türkçe Eğitim veren ve örnek olacak özellikleri taşıyan liselerin açılması dana yerinde olacaktır. Çünkü projenin amacı buralarda İngilizce öğretmek olmamalı; bu ülkelerde Türk Dilini ve Türk Kültürünü tanıtmak, Türk Dünyasında işbirliğini ve kaynaşmayı sağlamak,

70 yıldır esaret altında kalan kardeş ülkelere, ihtiyaçları olan vasıflı insan gücünü yetiştirmek olmalıdır.

Türk Cumhuriyetleri'ne yönelik hizmetlerin aksamaması ve titizlikle yerine getirilmesi için Cumhurbaşkanlığı Başkanışmanlığı, Başbakanlık, YÖK, TİKA ve TÖMER Başkanlıkları ile Dışişleri, Maliye ve Milli Eğitim Bakanlıkları arasında koordineyi sağlayacak, yetkilerle donatılmış bir "*Koordinasyon Birimi*"nin kurulması gerekmektedir.

Türk Cumhuriyetlerinden Ülkemize Gelen Öğrencilerin Karşılaştıkları Bazı Problemler: Öğrencilerin seçimi

Ortaöğrenim öğrencilerinin seçimi ilgili devletlerce yapılırken, öğrencilerin seçiminde gerekli şartlar aranmaması,

Lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimi için gönderilen öğrenciler arasında YÖK tarafından seçilmeyen öğrencilerin bulunması,

Öğrencilerin sağlık raporu almadan gelmeleri gibi sorunlar ilk aşamada karşılaşılanlardır.

Bu sorunların çözümünde, gönderilen öğrenciler arasında gerekli şartları taşımayan ve kontenjan dışı gelen öğrencilerin olmaması için, kontenjan dışı öğrenci kabul edilmemesi,

Lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin kesinlikle YÖK tarafından seçilenlerden olması, YÖK tarafından seçilmeyen öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına kabul edilmemesi,

Ülkelerinde sağlık kontrollerinden geçirilmeleri ve sağlık raporları ile birlikte gelmeleri gerekmektedir.

Okullara yerleştirmedeki programsızlık

Özellikle yükseköğrenim kurumlarına yerleştirme işlemleri yapılırken, ülkelerinin ihtiyaç duydukları alanlar, öğrencilerin daha önceki okulları ve istedikleri bölümlerin dikkate alınmaması; öğrencilerin sık sık program değişikliği isteklerinde bulunmalarına neden olmaktadır. Bu durum, öğrencilerin burs ve harçlıklarının ödenmesinde, yurt ve pansiyonlara yerleştirilmelerinde gecikmelere ve mağduriyetlere yol açtığı gibi, kimi öğrenciler de öğrenimlerini yanda bırakarak ülkelerine dönmektedirler.

Bu sorun; öğrencilerin, öncelikli olarak ülkelerinin gereklilik duyduğu ve istedikleri bölümlere imkânlar ölçüsünde yerleştirilmeleriyle çözülebilir. Ancak diğer taraftan, öğrenciler bir programa ve okula yerleştirildikten sonra ise değişiklik yapılmamasına dikkat edilmelidir.

Burs ve harçlıkların yetersizliği

Öğrencilerin karşı karşıya bulunduğu en büyük problem, burs ve harçlıkların yetersizliğidir.

Bu sorunun çözümü için, öğrencilere verilen burs ve harçlıkların acilen artırılması gerekmektedir. Öğrencilerin ilk geldiği yıl ihtiyaçlarını karşılamaya yeten aylık bursları, bugün için sadece bir öğün yemek ihtiyaçlarını karşılar hale gelmiştir. Bugün 3.000.000 TL olan aylık bursun yetersizliği, öğrencileri ek para arama yollarına yöneltmekte, bu imkanı bulanlar derslerini aksatmakta, bulamayanlar ise sıkıntılı bir hayat sürmektedir.

Diğer taraftan, bursların zamanında öğrencilere ödenmemesi de önemli bir problemdir. Bu konuda da gerekli özenin gösterilerek, bursların zamanında ödenmesi önemlidir.

Danışmanlık hizmeti verecek

kurumların azlığı ve yetersizliği

Eğitim kurumlarına ve yurtlara yerleştirilen öğrencilerle doğrudan ilgilenecek ve sorunlarına çözüm arayacak, getirecek kurumların yetersizliği.

Öğrencilerin başarılı olabilmeleri için yerleştirildikleri kurum yöneticileri, öğretmenleri ve öğrenci temsilcileri ile rehberlik merkezleri uzmanlarınca ciddi bir şekilde izlenmesi ve başarısızlığa sebep olan uyumsuzluklarının telafisi için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bunun yanında, özellikle öğrencilerin yoğun olarak buldukları okullarda ve yurtlarda, sadece bu öğrencilere hizmet vermek üzere rehberlik merkezleri kurulmalıdır. Aynı şekilde, öğrencilerin yoğun olarak buldukları kentlerde de, bu rehberlik merkezleriyle beraber bütün öğrencileri bir çatı altında toplayacak kurumsallara gidilmeli ve ortak sorunlar ortaya konarak çözüm aranmalıdır.

Çeşitli nedenlerle ilişkileri

kesilen öğrencilerle ilgilenilmiyor

Derslerinde başarısız, devamsız ve yurt kurallarına uyum göstermeyen öğrencilerin TÖMER'den, yurttan, üniversitelerden ve okullardan ilişkileri kesilmektedir. Ancak, bu öğrencilerin nerede kaldıkları ve ne yaptıkları bilinmemektedir.

Çeşitli nedenlerle başarısızlıklarından dolayı bağlı buldukları eğitim kurumlarından ilişkileri kesilen öğrenciler, ülkelerine geri gönderilmeleri için

takip edilmeli, ilgili devletin büyükelçilikleri ve öğrenci temsilcileriyle işbirliği yapılmalıdır.

Evli ve doğum yapan bayanlar

sorunu

Yükseköğretim kurumlarına yerleştirilen ve yurtlarda kalan evli ve doğum yapan bayan öğrenciler, yurt şartlarına uygun olmadığı için yurttan çıkarılmakta ve bu öğrencilerin nerede ve nasıl barındıktan bilinmemektedir.

Bu öğrenciler için uygun barınma imkanı sağlanmalı veyahut da bu öğrencilere ihtiyaçlarını karşılayacak uygun ödeme yapılmalıdır. Aksi takdirde, bu durumdaki öğrencilerin getirilmemesi daha doğru olacaktır.

Türkiye Türkçesini yeterli şekilde

konuşamamaları

TÖMER'de bir yıl Türkiye Türkçesi öğrenen öğrencilerin, Türkiye Türkçelerinin yeterli olmadığı, bu bakımdan da yerleştirildikleri programlarda başarılı olmadıkları görülmektedir.

Öğrencilerin Türkçeyi, yerleştikleri programları takip edebilecek seviyede öğrenmeleri için, TÖMER'de daha yoğun ve bölümlerine uygun bir programa tabi tutulmaları gereklidir. Öğrencilere, ülkelerinde Türkiye Türkçesi öğretmek getiriminin yolları da denenmelidir.

Öğrenci temsilcilerinin statüsü

Öğrencilerinin sorunlarıyla daha yakından ilgilenmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapan Bağımsız beş Cumhuriyetin öğrenci temsilcilerinin yetersizliği ve ülkelerindeki siyasi kontrol mekanizmasını Türkiye'ye taşıma çabalarının yarattığı sorunlar.

Türkiye'ye gelen öğrencilerin herhangi bir baskı ve siyasi kontrolden uzak okuyabilmeleri için, bu öğrenciler üzerindeki denetimin Türkiye makamlarınca yapılması daha doğru olacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Öğrenci Temsilciliklerinin de, her ülkenin kendi büyükelçiliği bünyesine taşınması mümkündür. Böylece ülkeler, kendi öğrencilerinin sorunlarıyla yakından ilgilenmeye devam edebilecekler, ancak art niyetli denetimler nispeten engellenmiş olacaktır.

Diğer taraftan, halen uygulaması süren Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki öğrenci temsilcilikleri, bağımsız devletlerle sınırlı olduğu için, muhtar ve diğer Türk Topulukları ile akraba topluluklardan gelen öğrenciler böyle bir hizmetten mahrum kalmaktadırlar.

Konuyla ilgili çok başlılık ve koordinasyon yetersizliği

Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akriba Topluluklarından gelen öğrencilerle ilgili sınırlı sorumlu birden fazla kurumun bulunması ve bunlar arasında koordinasyonun bulunmaması çeşitli aksaklıklara yol açmaktadır. Türk Cumhuriyetlerinde açılan okullarda olduğu gibi konuyla ilgili kuruluşlar arasında Cumhurbaşkanlığı Başkanışmanlığı, Başbakanlık, YÖK, TİKA ve TÖMER Başkanlıkları ile Dışişleri, Maliye ve Millî Eğitim Bakanlıkları bulunmaktadır. Bu kurumlar arasındaki

koordinasyonun sağlanması ve yetki kargaşasının sona erdirilmesi sağlanmalıdır.

Rehber Aile Projesi Yaygınlaştırılmalı

Bir süredir uygulanan Rehber Aile Projesi, halkımızla öğrencilerin kaynaşmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin kendilerini sıcak bir aile ortamında hissetmeleri ve çeşitli sorunlarını bu yolla çözmelerini de sağlayan projenin genişletilerek devam ettirilmesi gereklidir.

ORTA ASYA'DAN GELEN ÖĞRENCİLERİN SAYISAL DAĞILIMI

Tablo B

ÜLKELER	1991-1992			1992-1993			1993-1994			1994-1995			1995-1996		
	Verile n	Kullan ılan	Eğit. Gör.	Verile n	Kullan ılan	Eğit. Gör.	Verile n	Kullan ılan	Eğit. Gör.	Verile n	Kullan ılan	Eğit. Gör.	Verile n	Kulla lan	Eğit. Gör.
AZERBAYC.	1400	1299	1190	600	301	273	240	98	70	200	200	45	2440	1898	1578
KAZAKIST.	1400	1181	681	600	291	207	240	91	85	200	161	105	2440	1724	1078
KIRGIZIST.	1400	385	221	600	480	242	240	240	199	200	200	69	2440	1305	731
ÖZBEKİSTAN	1400	1340	206	600	250	90	240	-	-	200	200	147	2440	1790	443
TÜRKMENST	1400	1193	887	614	614	388	240	240	211	200	200	193	2454	2247	1679
TACİKİSTAN	-	-	-	-	-	-	40	40	40	30	30	27	70	70	67
TÜRKTÖPLÜ	312	312	163	640	438	419	387	206	201	380	293	278	1719	1249	1061
BALKAN ÜL.	868	868	315	756	275	256	320	239	187	300	288	229	2244	1670	987
ASYA ÜLK.	15	13	13	666	600	448	155	102	102	220	65	-	1056	780	563
İ. K. B.	160	58	58	110	80	80	90	61	61	90	28	28	450	227	227
İ. K. İ.	-	-	-	-	53	53	-	50	50	-	89	89	-	192	192
TÖPLAM	8355	6649	3734	5186	3382	2456	2192	1367	1206	2020	1754	1210	17753	13152	8606

KAYNAKLAR

1. M.E.B'nin 1995-1996 Türk Cumhuriyetleri
2. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı "Türk Cumhuriyetleri ve Türk Topluluklarına yönelik hazırlanmış olduğu 1993-1994 raporu.
3. T.C. Dışişleri Bakanlığı TİKA AVRASYA DOSYASI
4. Onbeş Günlük Bülteni, Sayı:44, Kısım 95/1.
5. Türk Cumhuriyetleri ve Türk Toplulukları ile ilgili Dışişleri Bakanlığı İstatistikleri.
6. Büyükelçiliklerimizden vermiş olduğu yazılı bilgiler.